

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

שלא יהרהר אדם ביום. האז קרא לרעה גמורה היא ולא
לסממנה כדמוכח פרק גערה שנתפחה (מנחות דף עז.)
והקשה ה"ר אלמגור א"כ מאי רצוניה דמחוקקא דלמניין פרק שני
דמולין (דף לז:) ונפשי לא מטומאה שלא הרהרתי ביום ובאחי לדי

טומאה צלילה ואורי' דמכל מקום
רעוהא היא ממה שהיה מלייל עלמנו
מהרהור מה שאין כן בשאר אדם
דלעו יעול מהם בכל יום כדלמרי'
צנצנא תמלא פרק גט פשוט
(דף קמז:) שלשה דברים שאין
אדם יעול מהם בכל יום וקא חשיב
ההורא: עונה מביאה יידי
יראת חטא. פרשטמי דשקלים'

גריס איפכא יראת חטא מביאה
לידי ענוה וקא סבר כרבי יהושע בן
לי דצטמון דלמר ענוה גדולה
מולט והקשה ר' יהודה מפרי"ש
דלמניין צנצנא ש' שלשה דברים
שקלים זה כזה יראת חטא חכמה
ענוה וי"ל דה"ק דלא סגי להא
בלא הא יראה בלא חכמה וחכמה
בלא יראה ושמייה בלא ענוה וענוה
בלא שמייה ע'.

חסידים לא נאמר אלא עניים.
ול"מ הא כתיב נמי אז
דצנת צחון לתסדין ולא כתיב
לענוין וי"ל הסם חסידים כתיב
וכ"ש עניים אצל לענין צנצנא
פשיטא מולה אותם צנצנא וגדולים
יומא: ואי אשמעינן הני תרתי
דלא ידעי שבחיהו. והקשה הר"ר
אלמגור לישמעלין שחם ידיע שחם
דודיק לה מלאך המת
כפי החולה מתחלה לה
ליטעון ופמנה מסיח
ההרצה שלא להסריח
מזו יתפטר על פניו ר"ר
ענוה מכל דבר רע
שלא יהרהר אדם ביום
רביא לדי טומאה בליה
מיכן א"ר פנחס בן יאיר
זהירות מביאה לידי
זהירות והירות לדי נקיות
ונקיות לדי פרישות כו'.
ענוה גדולה מכולם שני
יען משה ה' אחי לבשר
עניים וגו' לבשר חסידים
לא נאמר אלא עניים את
למדת פשוט גדולה
מכולם: שני ר' יהודה
אומר מוכר לו מנת
לקוץ וקוצץ וכן קמה על
מנת לקצור וקוצר. ושחם
על מנת לנחם ונחם ר"מ
אומר אינו מוכר לו אלא
אילן צדק וקמה קצורה
ושחם גוהה וצריכה כי
וכן בהמה על מנת לשתות
ושחם דברי ר' יהודה ר'
מאיר אומר אינו מוכר לו
אלא שחוטא: ומתני' אין
משכירין להם בתים
בארץ ישראל ואין
צריך

נקיות מביאה לידי פרישות פרישות מביאה לידי טהרה ואו טהרה מביאה
לידי (חסידות חסידות) מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי
יראת חטא יראת חטא מביאה לידי (קדושה קדושה) מביאה לידי רוח
הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן
שנאמר: אז דברת בחזון לחסידך ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר
יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולן שנאמר רוח ה' אלהים עלי יען משה
ה' אותי לבשר עניים חסידים לא נאמר אלא עניים הא למדת שענוה
גדולה מכולן: אין מוכרין להן וכו': ת"ר מוכרין להן אילן על מנת לקוץ
וקוצץ דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קצוצה שחת
על מנת לגזוז וגזוז דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה
קמה על מנת לקצור וקוצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין
אלא קצורה וצריכה דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון
דלא פסיד משהי ליה אבל האי רבי משהי לה פסיד אימא מודי ליה
לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משהי ליה ר' מאיר ואי אשמעינן בהא
קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכה איבעיא
להו בהמה על מנת לשחוט מהו חתם טעמא מאי שרי ר' יהודה
דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משהי להו אבל בהמה כיון דברשותיה
דעובד כוכבים קיימי משהי לה או דלמא לא שנת ת"ש דתניא 'בהמה ע"מ
לשחוט ושוחט דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטא:
מתני' אין משכירין להם בתים בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ובסוריא

דאורייתא היא שטמן להם חמיה צקרקע: ואין צריך לומר שדות. דאיכא תרמי לאיסורא
וסמוכה לארץ ישראל וכיצה דוד ומיצרה לקדשת ארץ ישראל שלא על פי הדבור ובלא
ששים ריעוה וקרי ליה כיוצא יחיד:
משכירין

(רש"י): [1] ר"י אלמגור וכו' יאכל קמה דאי משהי לה פסידא: [2] 'מכור' ליתא בכת"י: [3] צ"ל 'שחוטא' (רש"י, וכו' בכת"י): [4] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[5] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [6] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [7] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [8] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[9] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [10] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [11] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [12] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[13] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [14] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [15] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [16] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[17] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [18] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [19] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [20] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):

ולא בבגדי צבע [של] אשה *ולא בחמור
ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא
בעופות * בזמן שנוקקין זה לזה ואפילו מלא
עינים כמלאך המות אמרו עליו על מלאך
המות שכולו מלא עינים בשעת פטירתו
של חולה עומד מעל מראשותיו וחרבו
שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בו
כיון שחולה יראה אותו מודעו ופותח פיו
וזורקה לתוך פיו ממנה מת ממנה מסריח
ממנה פניו מוריקות קרן זוית הואי: ולא
בבגדי צבע [של] אשה: א"ר יהודה אמר
שמואל *אפילו שמוחין על גבי כותל א"ר
פפא *ובמכיר בעליהו אמר רבא דיקא נמי
דקתני ולא בבגדי צבע *אשה ולא קתני ולא
בבגדי צבעוין שמע מינה אמר רב חסדא
הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה
דאי לא תימא הכי אנן מנא לאשפורי היכי
היבינן הא קא מסתכל ולמעמיך הא *דאמר
רב יהודה ימין במינו מותר להכניס כמכחול
בשפופרת הא קא מסתכל אלא בעבדיתיה
טריד ה"ג בעבדיתיה טריד אמר מר ממנה
מת נימא פליגא דאבוה דשמואל דאמר
אבוה דשמואל אמר לי מלאך המות אי
לא דחיישנא ליקרא דברייתא הוה פרענא
בית החיטה כבהמה דלמא ההיא טיפה
מוחתכה להו לסימנין ממנה מסריח מסייע
ליה לרבי חנינא בר כהנא דא"ר חנינא
בר כהנא אמרי כי רב הרוצה שלא יסריח
מתו יהפכנו על פניו: *ת"ר *וגשמת מכל
דבר רע *שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי

טומאה בליה מכאן *א"ר פנחס בן יאיר
'תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה
לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות
נקיות מביאה לידי פרישות פרישות מביאה לידי טהרה ואו טהרה מביאה
לידי (חסידות חסידות) מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי
יראת חטא יראת חטא מביאה לידי רוח
הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן
שנאמר: אז דברת בחזון לחסידך ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר
יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולן שנאמר רוח ה' אלהים עלי יען משה
ה' אותי לבשר עניים חסידים לא נאמר אלא עניים הא למדת שענוה
גדולה מכולן: אין מוכרין להן וכו': ת"ר מוכרין להן אילן על מנת לקוץ
וקוצץ דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קצוצה שחת
על מנת לגזוז וגזוז דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה
קמה על מנת לקצור וקוצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין
אלא קצורה וצריכה דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון
דלא פסיד משהי ליה אבל האי רבי משהי לה פסיד אימא מודי ליה
לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משהי ליה ר' מאיר ואי אשמעינן בהא
קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכה איבעיא
להו בהמה על מנת לשחוט מהו חתם טעמא מאי שרי ר' יהודה
דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משהי להו אבל בהמה כיון דברשותיה
דעובד כוכבים קיימי משהי לה או דלמא לא שנת ת"ש דתניא 'בהמה ע"מ
לשחוט ושוחט דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטא:
מתני' אין משכירין להם בתים בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ובסוריא

דאורייתא היא שטמן להם חמיה צקרקע: ואין צריך לומר שדות. דאיכא תרמי לאיסורא
וסמוכה לארץ ישראל וכיצה דוד ומיצרה לקדשת ארץ ישראל שלא על פי הדבור ובלא
ששים ריעוה וקרי ליה כיוצא יחיד:
משכירין

ולא בבגדי צבע [של] אשה *ולא בחמור
ולא בחמורה ולא בחזיר ולא בחזירה ולא
בעופות * בזמן שנוקקין זה לזה ואפילו מלא
עינים כמלאך המות אמרו עליו על מלאך
המות שכולו מלא עינים בשעת פטירתו
של חולה עומד מעל מראשותיו וחרבו
שלופה בידו וטיפה של מרה תלויה בו
כיון שחולה יראה אותו מודעו ופותח פיו
וזורקה לתוך פיו ממנה מת ממנה מסריח
ממנה פניו מוריקות קרן זוית הואי: ולא
בבגדי צבע [של] אשה: א"ר יהודה אמר
שמואל *אפילו שמוחין על גבי כותל א"ר
פפא *ובמכיר בעליהו אמר רבא דיקא נמי
דקתני ולא בבגדי צבע *אשה ולא קתני ולא
בבגדי צבעוין שמע מינה אמר רב חסדא
הני מילי בעתיקי אבל בחדתי לית לן בה
דאי לא תימא הכי אנן מנא לאשפורי היכי
היבינן הא קא מסתכל ולמעמיך הא *דאמר
רב יהודה ימין במינו מותר להכניס כמכחול
בשפופרת הא קא מסתכל אלא בעבדיתיה
טריד ה"ג בעבדיתיה טריד אמר מר ממנה
מת נימא פליגא דאבוה דשמואל דאמר
אבוה דשמואל אמר לי מלאך המות אי
לא דחיישנא ליקרא דברייתא הוה פרענא
בית החיטה כבהמה דלמא ההיא טיפה
מוחתכה להו לסימנין ממנה מסריח מסייע
ליה לרבי חנינא בר כהנא דא"ר חנינא
בר כהנא אמרי כי רב הרוצה שלא יסריח
מתו יהפכנו על פניו: *ת"ר *וגשמת מכל
דבר רע *שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי

טומאה בליה מכאן *א"ר פנחס בן יאיר
'תורה מביאה לידי זהירות זהירות מביאה
לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות
נקיות מביאה לידי פרישות פרישות מביאה לידי טהרה ואו טהרה מביאה
לידי (חסידות חסידות) מביאה לידי ענוה ענוה מביאה לידי
יראת חטא יראת חטא מביאה לידי רוח
הקודש רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים וחסידות גדולה מכולן
שנאמר: אז דברת בחזון לחסידך ופליגא דרבי יהושע בן לוי דא"ר
יהושע בן לוי ענוה גדולה מכולן שנאמר רוח ה' אלהים עלי יען משה
ה' אותי לבשר עניים חסידים לא נאמר אלא עניים הא למדת שענוה
גדולה מכולן: אין מוכרין להן וכו': ת"ר מוכרין להן אילן על מנת לקוץ
וקוצץ דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין להן אלא קצוצה שחת
על מנת לגזוז וגזוז דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין מוכרין להן אלא גזוזה
קמה על מנת לקצור וקוצר דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר אין מוכרין
אלא קצורה וצריכה דאי אשמעינן אילן בהא קאמר רבי מאיר כיון
דלא פסיד משהי ליה אבל האי רבי משהי לה פסיד אימא מודי ליה
לר' יהודה ואי אשמעינן בהני תרתי משהי ליה ר' מאיר ואי אשמעינן בהא
קאמר ר' מאיר אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה צריכה איבעיא
להו בהמה על מנת לשחוט מהו חתם טעמא מאי שרי ר' יהודה
דלאו ברשותיה קיימי ולא מצי משהי להו אבל בהמה כיון דברשותיה
דעובד כוכבים קיימי משהי לה או דלמא לא שנת ת"ש דתניא 'בהמה ע"מ
לשחוט ושוחט דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר אין מוכרין לו אלא שחוטא:
מתני' אין משכירין להם בתים בארץ ישראל ואין צריך לומר שדות ובסוריא

דאורייתא היא שטמן להם חמיה צקרקע: ואין צריך לומר שדות. דאיכא תרמי לאיסורא
וסמוכה לארץ ישראל וכיצה דוד ומיצרה לקדשת ארץ ישראל שלא על פי הדבור ובלא
ששים ריעוה וקרי ליה כיוצא יחיד:
משכירין

(רש"י): [1] ר"י אלמגור וכו' יאכל קמה דאי משהי לה פסידא: [2] 'מכור' ליתא בכת"י: [3] צ"ל 'שחוטא' (רש"י, וכו' בכת"י): [4] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[5] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [6] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [7] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [8] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[9] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [10] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [11] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [12] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[13] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [14] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [15] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [16] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
[17] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [18] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [19] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף): [20] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):

(א) צ"ל 'שחוטא' (רש"י, וכו' בכת"י): [4] ב"ר אהרן (אלמגור, נמוקי יוסף):
(ב) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ג) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ד) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ה) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ו) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ז) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ח) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(ט) כדלמרי' (מנחות דף עז.)
(י) כדלמרי' (מנחות דף עז.)

הנהרות הג"ח

(ב) רש"י ד"ה גדי
צבעוין אין אלא של"ט:

הנהרות הגר"א

[א] גמ' מהרה מביאה
יידי חסידות. פ"ז
ט"ו וי' מלפני גרסאות
(וכמ"ש הר"ש):

תורה אור השלם

(א) כי תצא ממצרים על
איקוד וישמרת מכל
דבר רע: (ויקרא כ"ו.)
(ב) אז דברת בחזון
לקדשך. (ויקרא כ"ו.)
(ג) שיתר עזר על גבור
הימנותי בחור בעם:
(החלום פ"ב.)

(ד) רוח ארצי אלהים
עלי יען קשה יי אחי
לכבש עינים שליחתי
לכבש קנשתי לב
לקרא לשבועי דרור
ולאסורים קשח קוח:
(ישעיה ס"א.)

ליקוטי רש"י

הכניס כמכחול
בשפופרת. פ"ז
הכיר נקבה מכלול
בשפופרת כדן גי אלס
להניס מן גמיו. מכלול.
קיסס או כקץ שמכניס
בשפופרת מולה כמכחול
למכס ומולוץ מן הכלול
מכלול ומעביר על העין
(כ"ג פ"א.) שפופרת קנה
מלול שומנין צו כחול
למלול עינים. מכלול. הוא
השמר פן ולא אלו אלל
קיסס דק שט נטלין
לכבש מוחן הקיסס (מכחול)
וגשמת מכל' דבר
רע. וכל מקום שנאמר
השמר פן ולא אלו אלל
לא תעשה (מנחות מו.)
לחסידיך. (מנחות מו.)
וגד חסוהו (החלום פ"ט.)
יען משה. חן משה ו'
אלל ל' שברה וגדולה
[ישעיה ס"א.]

הנהרות הג"ח
הנהרות הגר"א
תורה אור השלם
ליקוטי רש"י

היכי דרכא לא פליג עליה ה"נ אביי מודה ליה לרבא דלשון אין לו שיעור משמע כדין וכדין. ובהכי א"ש דהרמב"ן בהלכותיו כת"י ובספר תורת האדם והרא"ש בפסקיו הביאו דברי אביי ורבא ולא מייתו הבריתא השנית דלא הוצרכו להביאה דפשיטא דלא פליגי ופשוט:

ב דין ד'. מפני שכל חולה מקל עליו וכו' הכי אתמר בש"ס נדרים (דף מ'). אבל הרמב"ם פי"ד דאבל נותן טעם דבשעות בקר וערב עושין צרכי החולה. ולפי טעם זה אף היכא דלא שייך טעמא דהחולה מקל בבקר וכו' דזימנין דמשכחת חולי קל או מיחוש דכל עתים שוות לא יבקר בבקר וערב ומטעם שהן שעות שעושים צרכי החולה. וכבר כתב מרן דהר"מ לא גריס בש"ס כגירסתנו. ונראה שהעולם סמכו על טעם הרמב"ם דעתה אין מקפידין בגלילותנו בזה דכיון דטעמא הוא שעושין צרכיו לא אכפת דיש להם בית אחר או אין מנעין לעשות בפניו:

ועוד נפקא מינה לדינא בין טעם מרן שהוא גירסתנו בש"ס לטעם הרמב"ם דלטעם הש"ס אם הוא הולך כמה פעמים בכל יום נראה דלא שייך טעם הש"ס אבל טעם הרמב"ם שייך דאף דיודע בטיבו ולו יבין את זאת בינה לעתים בחולה זה עצמו ואין לחוש לטעם הש"ס מ"מ אכתי לטעם הרמב"ם שעושין צרכיו יש לו להמנע ודוק:

שיורי ברכה

א דין ג'. הגהה. מותר לישב על כסא וכו' ולא ישב מראשותיו עיין מעבר יצוק מאמר ג' פרק ו'. הרד"ק בהגהותיו כת"י:

ב יו"ד. אין האיש משמש את האשה וכו' עמ"ש בצרכי יוסף ועמ"ש הרדב"ז בתשובותיו דפוס פיורדא סימן תקנ"ד:

ג וכן נהגו לצרך החולים וכו' יש מי שכתב דאדם שהוא מנוודה בהסכמת הקהל אם חלה אין לצרך

ג דין ה'. ואם מבקש שלא בפניו לא יבקש אלא וכו' כן סתם בא"ח סימן ק"א ואף לדעת הרא"ש הכא מודה וכ"כ האחרונים לישב דעת הטור דשאני הכא דבעי למתקף ברחמי. אבל לדעת מרן אין אנו צריכין לזה ואתיא הא כמו שסתם התם:

ד דין יו"ד. בחולי מעיים אין האיש משמש את האשה וכו' משמע דוקא בחולי מעיים אבל שאר חולי אף להקימה ולהשכיבה וכיוצא שרי ליה לאיניש לשמשה. והא דאסר הרב תרומת הדשן (סימן רנ"ב) ופסקו מרן לעיל (סימן קצ"ה סעי' י"א) דאשה חולה והיא נדה אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה אלמא בכל חולי אסור לבעלה לשמשה כשהיא נדה שאני התם דבעל אשה הוא וגייסא בה ותקיף יצריה:

ה אבל האשה משמשת וכו' נראה דאף שהוא חולי מעיים ותבא האשה לידי הרהור לא חיישי' דהאשה אינה מצווה על השחתת זרע דלא מפקדא אפוד"ר כמ"ש התוספות פ"ק דיבמות וריש פ"ב דנדה ומשום הכי הגם שתבא לידי הרהור והשחתה אין כאן איסור. והיינו טעמא דקיי"ל לקמן סימן שנ"ב דהאשה כורכת איש מת דלא חיישינן להרהור דידה אבל האיש אסור לכרוך אשה מתה דיבא לידי הרהור והשחתה דחמירי באיש:

ד המתפלל על אביו או רבו אין לומר אדוני אבי או רבי ואלופי וכיוצא דאין גבהות לפני המקום אלא יאמר אבי או רבי. מעבר יצוק מאמר שפתי נדק פ"ת. הרד"ק בהגהותיו כת"י:

וכשי"ת זכינו לילך בעקבות הצדיקים כקדושים שצדורות שלפנינו, ומכאן נמנע לקבל פני משיח לדקינו, ונחלה בימים המצורקים, עוד נאזכר לאכול מן הזבחים זמן. כפסחים, ואת חג המנוחה, יחוג בצבחות וצדיות, כאשר חוותה נפשו וכלו"י ידידו דושת"כ צאכ"ר

בק' יואל פייטלבוים

סימן י

צ"ה

שוכמ"ם אל כבוד ידידי הה"ג חו"ב מובא ותיק מלא עתיק החסיד המפואר יו"ש כש"ת מו"ה חנני" יו"ש דיי"טש שליט"א שהי' אב"ד בק"ק העלמעין יצ"ו.

אחדשת"ה צאכ"ר, צדצר שאלנו אודות מה שנפק צמילתו צמדינה זו צאמעריקע גם צצתי בנסיות של הארעב' שנעשית בעצרת נשים צאופן שניירות הנשים לצית הכנסת, ושלא לי מה שנדפס תשובה מוכרצ בגאון ר' משה פיינשטיין שליט"א שכחז שאין לחוש להסתכלות, וגם צמקדש שעשו תיקון גדול שיכיו הנשים למעלה ובהנשים למטה הי' צלי מחיות, ולא תשו להסתכלות חלא צעת שכיו הנשים למטה חף שכי צחדר אחר וכהי' שם מחיות חבל כיון שהשערים היו פתוחין ויכלו להרצות צדצרים דרך השערים לכן היו כמעורצין שצחוב לידי קלות ראש, חבל אחי"כ שכיו הנשים למעלה על הגזמרת ולא יכלו להרצות צדצרים לא הוצרכו לעשות שום מחילה, ומטעם זה התיר גם צציהב"י חם הנשים למעלה על גזמרת חף צלי מחילה שאין להקפיד על הסתכלות, וגם התיר מטעם זה חף שכנשים עומדות למטה צצית הכנסת חם יש הצדל מחילה עד אחר הכתפים, חת"ד ובהריך צרחיות כאשר חצית להלן.

*

והנה נפלאחי צרחותי דברי התשובה הכיה ככל המשך צדריו. ומה שכחצ לצסוף להתיר חף כשכנשים עומדות למטה צצית הכנסת חם יש מחילה עד אחר הכתפים על סמך סצרתו שכחצ שמסחצר שאז אין לצוא לקלות ראש, זה חמו' חף לפי שיטתו שטעה צצבת דברי הש"ס לומר שלא הקפידו על הסתכלות חלא כשעומדות למטה שאז אפשר להרצות צדצרים, אי"כ מה

וסידור בענינים לאו מילתא זמרתא כו', וכמה קולמוסין נשחצרו חם לשנות צנוסחאות ספרד ואשכנז, וכחצ המשנה חסידים (צכקדמתו לחפילה ערצית) שאין לשנות מוכג חצות צעיקר התפלה לפי שחילוקי המנהגים צחו מחילוק שורש הנשמות ולכל מנהג יש לו שורש מסילה שמורה לו למעלה להעלותו ואין חדם נוגע צמוכן לחצרו. וכן כוה צכקדמת פע"ח מוכאר"י זוקיל שיש י"צ חלונות נגד י"צ שצעים, וחך צנוסח אאר"י ז"ל ככין שער ככולל שרשו לכו"א. וצדצרי חיים ח"צ חו"ח סימן ח' האריך צכ"י, וכחצ צאמלע התשובה שעיקר החילוק צין נוסח אשכנז לנוסח ספרד כוה צכ"י קודם חודו יעיי"ש. וכרי לחף צמה שאין צו שינוי חלא צסדר כדצרים מה להקדים ולהחר, יש צזה ענינים נשגצים להצין שורש נשמתו צמי שרואה לעשות אחכ שינוי, הגם שיש עוד כמה שינוים צין נוסח אשכנז לספרד גם צעיקר הנוסחא, חבל מלשון כד"ח ז"ל מצוחר שעיקר השינוי כוה שינוי הסדר.

ובאמת כבר נתבאר טעמים מספיקים וצרויים על מה שחצרו קריאת הכשית עד אחר סחם כל התפלה להולית ס"ת צשציל זה, חבל כתצתי זה רק צשציל שמאז להצין דעת קדושים צכל מה דאפשר, ובהאשונים ז"ל נתנו טעמים גם למחות המצוארות צתוכ"ק.

ד

אמנם מה שכחצ כ"ת נ"י ע"י שריך לידע להורות מיד ולדורות הלכה למעשה, וכהי' שכבר החלו לעשות שינויים, אין זה חלא דצרי תימה, כהי' יש מקום להסתפק צהלכה למעשה חם חותם הקדושים עשו ח"י שלא כהוגן צלטעול חס"ת צחנס, וחלא חף צמה שאין חנו מצנינים כלל טעמם וימוקם כוה צרור שכל דצריהם כגחלי חש, וצמה נחצצ כל שכלינו וכהרעתנו נגד חפס קצבו של אפרנס של הרשונים, ומעשה רצ של הדורות הקודמים זהו צעלמו צירור ההלכה, וצפרט כיון שצעיקר קריאת הגשית צס"ת אין חנו מצנינים הטעם חלא סומכים על דעתם ז"ל, כיוחך לא גסמוך על דעתם ז"ל צסידור כדצרים לעשות שינוים שהוא דלא כמר ודלא כמר, וחם עושין צזה ספק להלכה שאם אין חנו מצנינים טעמם ח"י לא גסמוך עליהם, על כיו"צ חרז"ל צסנהדרין דף ק' צאותו תלמיד שאמר לר"י רבי דרוש ולך נאה לדרוש כשם שאמרת כך רחיתי ח"ל ריקה חם לא רחית לא חאמנת מלגלג על דברי חכמים חתה, וזה דרך המתחדשים להתחכם על דורות הקודמים צמעטה החסידות ר"ל, וכל המשנה ידו על התחחובה.

כזה ע"ז משני שם כיצד הוא נשאל שנינו לו מקום
 להתגדר, אבל כיצד שאלו לומר דפליגי כמו זכ"מ
 שמקשין על איזה אמורא מהתנאים אינו מתרץ בשום
 מקום שלכן אמר דלא כותבי נשאל שנינו לו מקום
 להתגדר, דכיון שלא יוכל לחלוק עליו לא יוכל ג"כ
 לומר עליו שטעם והגיתו לו מקום להתגדר. ומכש"כ
 חן יתמי דיתמי שלא נכל לומר כך על גאונים
 וקדושים שדורות שלפנינו, וכלואי שזכר להצין דעת
 חכמים חף מקלת מן המקלת מדרכיכם ומנהגיכם שצדומק
 חכמתם, וכי ח"י נכל גם אנחנו להחיר מה שאסרו
 הראשונים ז"ל כמו שכתירו ר"מ ורבי על סמך זה שנינו
 להם מקום להתגדר, וחלילה לנו להעלות על הדעת כן
 דלא ליפוק מימי תורכא. והרשב"א בתשו' ח"י סימן
 שצ"ב כתב לראשונים שומעים וכו' שדברי ראשונים שכיו
 בקיאים וטועם חכמתן ומקלתן הם דברי קבלה וכו'
 ואפילו אומרים על ימין שהוא שמאל כלומר אפילו מה
 שיראה בעיניך שהוא ימין והם אומרים שהוא שמאל
 שמת להם, עכ"ל. ועי' רמב"ם פ"י מהל' שמיטה ויוצא
 כ"י שסמך על הגאונים חף צמח שלפי דעתו הוא נגד
 דברי הש"ס יען שהקבלה והמעשה הנה עמודים גדולים
 בהוראה וצבם ראו להתלות, וצפרע שזה רגיל ברצה
 בדברי הפוסקים שדוחין איזה צרייתא שלא כוצאכ צ"ס
 אם לפי דעתם נראה מסוגיית הש"ס שחולקת על אותה
 הצרייתא, וכצאתי למעלה מקלת מקומות ויש עוצה בזה,
 ואין להאריך.

פ

וגלפעיג"ד עוד ראיות צורות מן הש"ס, צרכות

דף כ' ע"א דרב גידל כוח יחיד השערי עבילה,
 אמרי ל' רבנן לא מסתפי מר מילכ"ר, אמר לכו דמיין
 באפאי כי קאקי חיוורי, ר"י כוח רגיל דאזיל ויתבי
 השערי עבילה, אמר. כי סלקן צנות ישראל מעבילה
 מסתלקן בי וניכיו לכו ארעא שפירי דכותני, אמרי ליה
 רבנן ולא מיסתפי מר מעינא צינא א"ל אנא מרע
 דיוסף קאחינא וכו', ופירש"י ז"ל ר"י אדם יפה תואר
 כוח. והשתא לדעת הספרי שעשו צנות ישראל איסור
 צמח שהסתכלו ציפיו של שאול המלך א"כ האריך עשה
 ר"י צכוונה שישתכלו צו צנות ישראל וליעבדו איסורא.

וע"כ שצ"ס לא סברו צוה שום איסור. ובהגכות הצ"ח
 שם כתב דהא דלא אמרו לרב גידל מעינא צינא כמו
 לר"י ביינו משום דר"י הוה מסתכלי צי' ושייך עינא
 צינא, משא"כ רב גידל, אבל קשיא אמאי לא אמרי
 לר"י לא מיסתפי מר מילכ"ר, ותי' משום דר"י עפעפיו

כוצאכ בתלמוד שמהו היו משצין או מעמידין אותה
 כיחידה לפיכך חן לסמוך כ"ל על התלמוד. וכבר
 כצאתי שמצואר צמח פ"צ דמדות משנה כי שחלקה
 היתה צראשונה וסקיפו' כולטרה. שכנשים רואות מלמעלה
 וצמחם סוכה (דף י"א) קראו לה חיקון גדול.

ובתשו' תשורת ש"י כ"ל בעיר צוה וכתב שאין דנין
 אפשר משאי אפשר בדאיתא צפ"ק דחולין דף י"ב
 ע"א וכו' לא היה אפשר מלכקיף מתמת רבויין, וגם
 לעבד ע"י כנשים שלא יצואו לראות לא כ"י אפשר.
 ואין דבריו מצויים כלל למה לא היה אפשר לעבד על
 כנשים שלא יצואו, בלא אז צומן שציהמ"ק כ"י קיים
 כ"י ידם תקיפה ושמו צציהמ"ק שלא יכנס שום אדם
 למקום שאסור לו ליכנס, ואלו היו רוצים לעבד על כנשים
 שלא יצואו צודאי היו יכולין לפשותו, ואין זה דמיון
 לחולין י"ב ע"א שלא כ"י שום אפשרות כלל לצדוק
 צפסח וקדשים. ומה שצביא ראי ממה שלא עיכבו את
 הנשים צראשונה כשצאו לידי קלות ראש, כבר ציאתי
 לפיל טעמם ויטעום שצראשונה ואין לכציה מזה ראי
 כלל כמעט ואין לורך להאריך צוה כלל. אך קנת י"ל
 שלכן לא כ"י אפשר צציל שראו לנחון שיראו כנשים
 עבודה זו צציהמ"ק שכי יסוד גדול לקדוש וטערה
 ושמירה כל התורכ טולב צכל בשגב, וא"כ אולי אפיל
 שאף שזה אסור צכ"מ מ"מ התועלת כגדול שכי נמשך
 מראיית שמחה צית כשואצב דוחה זה ואין לצטלו. אבל
 מסתמיות דברי המשנה והש"ס שכתבו שעשו צוה חיקון
 גדול ולא בעירו כלל שעדיין אית צי' איסורא אלא
 שכתירו אז, נראה שהוא חיקון צבתלט וליה צי' איסורא
 בשום מקום. ואין קושי' אם יימא שבראשונים ז"ל כצו
 מדברי המשנה והש"ס צוה שהוא נגד הספרי. ולהלן
 יתצאר עוד ברצה ראיות צרות יותר מן הש"ס נגד
 דברי הספרי.

וב"ש בתשו' תשורת ש"י מזה דברי הספרי האלו
 דכגם דורות שלפנינו לא חברו צוה כבר אמרו
 צפ"ק דחולין דף ו' ע"ב וכתת נתג הנוחשת וכו'
 אפשר צא אסא וכו', חן זה דמיון כלל להסם, דשם
 מיירי צרבי ור"מ שכתירו מה שאסרו אצותיכם, כי
 תנאים היו ופליגי שכתנאים האחרונים יכלו לחלוק
 על כתנאים הראשונים, וע"ז הציא מאסא ויבושפע,
 וכתבו שם התוספות דף ז' ע"א ד"ב אלא, דל"ל
 טעם העשות שעשו צו הראשונים שהיו סבורים שאסור
 לצמרו יען שנטעם על פי כדיצור וחוקי' המלך צצין
 שזה טעות וכו' צכחו לחלוק עליכם ולומר שעשו,
 אך כדי לתרץ האריך אפשר לומר שגייג אליכם טעות